

ТЕОРІЯ ТРАГЕДІЇ ГРОМАД В КОНТЕКСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ АСИМІЛЯЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

ст. викладач **Горобченко Д.В.**
Сумський державний університет (Україна)

Невизначеність щодо тенденцій вирішення протиріч у сфері викидів парникових газів пов'язується, разом з багатьма іншими факторами, з небажанням великих економік світу гальмувати економічне зростання. Досягнення значних успіхів у підвищенні еколого-економічної ефективності не забезпечує бажаний рівень виробництва і споживання при існуючих ресурсних і технологічних обмеженнях. Ефективність використання і вільний доступ до ресурсу є одними з ключових факторів виникнення даних протиріч, вплив яких розглядається в даній роботі через призму теорії "трагедії громад".

Вільний доступ до ресурсу, в даному випадку до асиміляційного потенціалу атмосфери, дозволяє надмірно експлуатувати ресурс, при цьому вираш отримують конкретні суб'єкти-забруднювачі, а витрати від його виснаження розподіляються між усіма суб'єктами рівномірно, незалежно від розподілу ренти. Дана ситуація, в термінах теорії ігор, визначається поняттям "трагедія громад". Вона була розглянута Гарретом Хардінгом в 1968 році в однойменній статті журналу Science [1].

Феномен трагедії громад переплітається з поняттям економічного зростання. З одного боку очевидно, що наявність трагедії громад є достатньою умовою зростання як такого, якщо не розглядати комплексно економічний збиток, який може бути обумовлений зростанням такого характеру. З іншого боку, немає підстав вважати, що дана трагедія є необхідною умовою зростання. Зростання може стримуватися у зв'язку з виснаженням споживаного ресурсу, небажанням або неможливістю суб'єктів підвищувати ефективність використання ресурсу, знаходити заміники даного ресурсу.

Трагедія громад виникає внаслідок певної форми провалу ринку, який обумовлюється неефективним за Парето розподілом ресурсу. Ринковий провал може бути обумовлений наявністю слабого або неіснуючого ринку. Отже, у термінах теорії ігор, необхідний "старійшина", що визначає правила ведення гри. Регулювання торгівлі викидами здійснюється відповідно з гнучкими механізмами Рамкової конвенції про зміну клімату (РКЗК) ООН, а також нормами Кіотського протоколу, прийнятого на додаток до РКЗК. Фактично ринок і старійшина визначені. Однак, на нашу думку, він все ще має ознаки слабого ринку. Задекларована міжнародними домовленостями динаміка емісії в довгостроковій перспективі є відносно м'якою, тому що, по суті, не дозволяє стабілізувати концентрацію парникових газів на прийнятному рівні. Прийнятні сценарії (наприклад, Сценарій 450 або 550) є недосяжними з точки зору перспектив розвитку при поточному технологічному укладі світової економіки. Таким чином, розглянутий ресурс, асиміляційні потенціал, продовжує виснажуватися. Розгляд у рамках антропоцентричного підходу економічного збитку як альтернативи ресурсу асиміляційного потенціалу, також не дозволяє прийти до іншого висновку. Згідно класичним підходам визначення збитку, він буде зростати лінійно при збільшенні емісії в рамках допустимих локальних концентрацій. Дана оцінка є скоріше короткостроковою, оскільки не дозволяє оцінювати віднесений в майбутнє збиток. Оцінки збитків світовому господарству від зміни клімату внаслідок виснаження асиміляційного потенціалу дають експоненціальне зростання, при якому оцінку короткострокового збитку можливо проігнорувати, оскільки вона не змінить асимптотику оцінки сумарного збитку.

Практично відсутня інтерналізація зовнішніх ефектів також може свідчити не на користь визнання ринку розглянутого ресурсу. У короткостроковій перспективі реалізація даного принципу в повному обсязі може збанкрутити практично будь-якого емітера. Що стосується інтерналізації в довгостроковій перспективі, подібні механізми ще тільки мають бути розроблені. Прикладом спроби реалізації подібних механізмів є концепція

"екологічного боргу", в рамках якої до теперішнього часу вчені так і не змогли відповісти на питання "Хто кому повинен?" як в просторовому, так і в часовому розрізах.

Ще одним доводом є небажання деяких найбільших економік підписувати і ратифікувати договори, приймати додаткові зобов'язання в їх реалізації.

Таким чином, можна зробити висновок, що поняття трагедії громад та економічного зростання взаємопов'язані. На слабкому ринку асиміляційного потенціалу виникає ситуація, яка підпадає під визначення трагедії громад. Дана трагедія може розглядатися як достатня умова здійснення економічного зростання, проте не є необхідною. За певних умов її вплив на економічне зростання може бути мінімізовано, однак на слабких ринках управління процесами, спрямованими на послаблення наслідків даної трагедії, може бути надзвичайно ускладнене навіть у разі прямого втручання.

1. Hardin G. The Tragedy of the Commons // Science. – 1968. – Vol. 162. – № 3859 (December 13). – P. 1243–1248.

Горобченко, Д.В. Теорія трагедії громад в контексті прогнозування розвитку ринку асиміляційного потенціалу [Текст] / Д.В. Горобченко // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.1. - С. 143-144.